

съществуването на „праетничните гласове“ в празнично-обредния живот, не по-малко релефно и смислено „говорят“ с езика на житейската необходимост (репресивно и доброволно осъществима) за вертикализирането към този пласт на социалното пространство на друг етнос.

Вертикализационните стремежи могат да имат различна форма и степен на проявление в душевността и битността на циганите. Нещо повече, те могат да притежават (при изоморфна проекция) различен периметър на функционално давление върху всекидневната или екстремната душевна и поведенческа ориентация и реализация на рома.

От една страна, вертикализационните стремежи могат да са насочени към съхранение, утвърждаване и развитие на определени групово, родово, семейно или персонално значими и толерирани ценностно-нормативни комплекси в пределите на собствено ромското пространство. В такъв случай те се свързват с опазването и просъществуването на смятани за сакрални етнокултурни, етнорелигиозни, етнолингвистични и др. под. „щрихи от дължимия портрет“ на фаворизирания екзистенциален модел в груповото социално пространство. От това как, колко, къде, кога и защо конкретен индивид, обитаващ това пространство, ще се бори или отстъпва при запазването на „чистотата“ на циганското в душевността и битността на съответната група, се обуславя и неговото вертикализирано положение. По този начин се квалифицират неговият авторитет и неформалният му статус в пределите на конкретното пространство. Именно на тази база в силно херметизираните и самоизолиращи се ромски групи структурирането на вътрешногруповите и междуличностните взаимоотношения определя своята йерархична архитектоника в зависимост от това колко даден субект (семейство или род) е в истинския смисъл **адепт на изконно значимото и преносимото през времето и пространството като съдбовна обреченост на групата.**

Следователно посоченият тук вертикализъм се отнася до специфичен консерватизъм спрямо житейско-битовите, предразсъдъчните и фундаментализираните образи и ориентири в груповото пространство. Разбира се, в действителност (обективно и субективно) той води до още по-голямо закрепостяване към най-долния слой на